

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ แบบแผนการดูแลสุขภาพตนเองด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้าน
ของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง บ้านมอเกอ์ย่าง อำเภอพบพระ
จังหวัดตาก

ชื่อผู้เขียน นางสาวทัศนีย์ ฉิมสุด

สาขารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต:

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรีชา	คันติพัฒนานันต์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ จรัสพรรณ	สงวนเสริมศรี	กรรมการ
อาจารย์โกมาตร	จึงเสถียรทรัพย์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนการดูแลสุขภาพตนเองตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้านของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง บ้านมอเกอ์ย่าง อำเภอพบพระ จังหวัดตาก วิธีการศึกษาใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเข้าไปในชุมชนและใช้การสังเกตโดยตรง การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่หมอฟันบ้านที่มีในหมู่บ้านจำนวน 2 คน ผู้ที่เคยรับบริการจากหมอฟันบ้านจำนวน 14 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบสุ่มโอบล้อมและนอกจากนั้นยังได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจากประชากรในหมู่บ้านมอเกอ์ย่าง

ผลการศึกษาพบว่าชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดเจ็บป่วย 3 ประเภทคือ สาเหตุจากธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ความผิดปกติของอวัยวะในร่างกายผู้ป่วยเอง รับประทานอาหารผิดและการสูญเสียความสมดุลของร่างกาย สาเหตุจากอำนาจเหนือธรรมชาติได้แก่ภูติผีปีศาจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์และสาเหตุจากเคราะห์กรรม ซึ่งเป็นเรื่องของกฎแห่งกรรมที่เคยกระทำไว้แต่ชาติก่อน แบบแผนการดูแลสุขภาพตนเองด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้านมี 3 วิธีคือ การดูแลสุขภาพด้วยตนเองหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นการดูแลสุขภาพที่ชาวบ้านโดยทั่วไปมีความรู้และใช้วิธีการรักษาที่รู้จักกันส่วนใหญ่ เช่น ใช้สมุนไพร การดูแลรักษาสุขภาพโดยถือปฏิบัติในช่วง

เฉพาะเวลา เช่นการตั้งครรภ์ หลังคลอด และเมื่อเจ็บป่วยบางประเภท และการรักษาที่
หมอพื้นบ้าน ซึ่งจะรักษาตามความเชื่อของสาเหตุของการเกิดความเจ็บป่วยหรือรักษากับแพทย์
แผนปัจจุบันแล้วอาการไม่ดีขึ้น หมอพื้นบ้านจะมีวิธีการรักษาโดย “การดูเมื่อ” เพื่อหาสาเหตุของ
ความเจ็บป่วยแล้วรักษาตามสาเหตุการเจ็บป่วย เช่น การเลี้ยงผีเพื่อขอมมา เช่นไหว้เอาใจต่อผี
การเรียกขวัญ การเป่าเวทมนต์คาถา ปัจจัยที่พบว่ามีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพด้วยวิธี
การแพทย์พื้นบ้าน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรม ผลการรักษา การดำเนินของโรคว่า
เป็นแบบเรื้อรังหรือฉับพลันและปัจจัยทางด้านระบบบริการของรัฐ

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าชาวบ้านมอเกอ์อย่าง ยังคงยึดมั่นอยู่กับแบบแผนการดูแลสุขภาพ
สุขภาพตนเองด้วยวิธีการแพทย์พื้นบ้านซึ่งเป็นศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้
ระดับหนึ่ง ดังนั้นการแก้ปัญหาสาธารณสุขควรนำมิติทางสังคมและวัฒนธรรมพื้นบ้านในท้องถิ่น
มาร่วมพิจารณา เพื่อการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขให้ได้ผลและยั่งยืน

Independent Study Title Traditional Medicine in Self Care among Karen People at Ban Morgeryang Phop Phra District Tak Province

Author Miss Tussanee Chimsud

Master of Public Health

Examining Committee :

Asst. Prof. Pariya	Tantipathananandh	Chairman
Assoc. Prof. Jaratbhan	Sanguansermisri	Member
Lect. Komartra	Chuengsatiansab	Member

Abstract

The objective of this study is to find out the pattern of traditional methods of self care and factors that influence self care behavior among Karen people at Ban Morgeryang, Phop Phra District, Tak Province. The qualitative methods used in the study were direct observation, informal interview, in-depth interview and focused group discussion in the community. Key informants were two folk healers and fourteen of their patients (using the snow ball sampling method). Informal interviews were also conducted with local people in Morgeryang.

It was found that people believed that sickness is caused by 3 ways (i) **natural causes**, namely physical abnormalities, eating bad food and physical imbalance. (ii) **supernatural causes**, namely ghost, evil spirit. (iii) **consequence of**

one's deeds. There were three methods of traditional self care: (i) **personal or family care** was the method employed by the majority of the people, using well known treatments e.g. herbal medicines. (ii) **self care during special periods** of life e.g. pregnancy, postpartum and certain sicknesses (iii) **treatment by folk healers** when other treatments failed. With regard to folk healers, the cause of disease were determined using variety of "magic" methods. Treatments were then administered accordingly. Treatments might involve appeasing of ghost, calling back the protecting spirit, and sorcery. Factors which influenced self care were found to be social and cultural factors, results of the treatment and experiences of prior treatments. The nature of disease was also a factor, namely chronic or acute illness. Health care service was found to be another crucial behavioral factor.

The study indicates that people in Morgeryang had their own pattern and had a firm grasp of traditional self care wisdom, and can be self reliant in managing their illness problems on some levels. It is, therefore, suggested that to solve community's the health problems, social and cultural aspects of illnesses need to be taken into account in order to seek out an effective and sustainable health development approach.